

Raad van de
Europese Unie

**Brussel, 14 mei 2024
(OR. en)**

9877/24

**AGRI 406
AGRILEG 264
AGRIFIN 63
AGRISTR 40
AGRIORG 78**

NOTA

van: het secretariaat-generaal van de Raad
aan: Raad

Betreft: Achtergrondnota over crisisbeheersing in de EU-landbouw in de toekomst

Ter voorbereiding van de zitting van de Raad Landbouw en Visserij op 27 mei 2024 gaat hierbij voor de delegaties een nota van het voorzitterschap over bovengenoemd onderwerp.

Achtergrondnota over crisisbeheersing in de EU-landbouw in de toekomst

Tijdens de vergadering van het SCL van 12 februari 2024 heeft onder het Belgische voorzitterschap een eerste gedachtewisseling plaatsgevonden over het verslag van de Commissie inzake het gebruik van uit hoofde van de artikelen 219 tot en met 222 van de GMO-verordening vastgestelde crisismaatregelen. In dat verslag (doc. 5676/24 + ADD 1), dat op 22 januari 2024 is gepubliceerd, wordt de doeltreffendheid beoordeeld van de maatregelen die naar aanleiding van verschillende crises zijn genomen. De artikelen 219 tot en met 222 van de GMO-verordening hebben specifiek betrekking op crisismaatregelen die kunnen worden genomen als reactie op ernstige marktverstoringen, waaronder de gevolgen van risico's voor de gezondheid van mensen, dieren of planten voor het consumentenvertrouwen (artikel 220), specifieke problemen (artikel 221) of verstoringen van het marktevenwicht (artikel 222).

Crisismaatregelen zijn van essentieel belang om producenten te ondersteunen en de markten te stabiliseren in geval van ernstige verstoringen. Om ervoor te zorgen dat deze maatregelen aan de behoeften van de landbouwsector in de EU voldoen, moeten de doeltreffendheid, de toepassing en de gevolgen ervan nauwlettend worden gemonitord en geëvalueerd. Volgens de OESO-methodologie, die ook door de EU wordt erkend, kunnen alle landbouwriscico's in drie categorieën worden ingedeeld:

- normale bedrijfsrisico's: dit zijn risico's die inherent zijn aan de dagelijkse bedrijfsvoering van landbouwers (bijvoorbeeld ziekte of sterfte van dieren, defecte apparatuur, wisselende opbrengsten, schommelingen in de marktvraag door weersomstandigheden);
- verzekerbare risico's (marktrisico's): deze risico's zijn te groot voor individueel beheer, maar kunnen worden gedragen door een grotere groep mensen (bijvoorbeeld via een verzekering tegen weersomstandigheden of prijsvolatiliteit of via fondsen voor onderlinge bijstand in geval van bepaalde ziekten);
- catastrofale risico's: dit zijn risico's die zo groot zijn dat (verzekeraars of) markten deze niet tegen een redelijke prijs kunnen dekken (bijvoorbeeld ernstige overstromingen, aardbevingen, ziekten die hele veestapels in gevaar brengen).

Terwijl normale bedrijfsrisico's door het bedrijfsplan van de landbouwers moeten worden gedekt, kunnen verzekerbare en catastrofale risico's niet door individuele landbouwers alleen worden gedragen. Daarom zijn instrumenten voor risicobeheer noodzakelijk.

Het GLB biedt verschillende instrumenten om deze risico's te helpen beheersen, waaronder steun voor de diversificatie van productie- of afzetmethoden, uitzonderingen op de mededingingsregels voor erkende producentenorganisaties (PO's), steun voor onderlinge fondsen, verzekeringen, overheidsingrijpen op de markt en een tijdelijke vergoeding voor particulier aanbodbeheer.

Met een jaarlijkse toewijzing van ten minste 450 miljoen euro is de landbouwreserve een belangrijk onderdeel van de strategie voor crisisbeheer van de EU. Deze afzonderlijke begroting moet de voorspelbaarheid en het reactievermogen in crisissituaties verbeteren. Belangrijke punten ter bespreking zijn het gebruik en het beheer van deze middelen, en dan vooral de vraag hoe ze beter kunnen worden ingezet zodat ze niet alleen inspelen op marktverstoringen, maar ook op ongunstige weersomstandigheden en de gevolgen van de klimaatverandering. Hoewel deze middelen hun nut hebben bewezen, is het duidelijk dat er meer instrumenten nodig zijn om de gevolgen van de hierboven beschreven risico's op te vangen. Op 19 september 2023 heeft de Commissie een vergadering met de directeuren-generaal van de lidstaten belegd waarin het eerste jaar van uitvoering van de landbouwreserve is geëvalueerd. Tijdens deze vergadering waren de besprekingen gericht op de soorten crises waarop de landbouwreserve betrekking heeft, de solidariteit tussen de lidstaten, de doeltreffendheid en de samenhang van het beleid, en het financieel beheer. De lidstaten deelden hun ervaringen met en de problemen waar zij op stuitten bij het beheer van de landbouwsector tijdens crises en het doeltreffend gebruik van de landbouwreserve. Er was consensus over de noodzaak van duidelijke toewijzingscriteria, een coherent beleid en een flexibel financieel beheer om gedurende het hele jaar tijdig steun te kunnen bieden.

Gezien het bovenstaande en de eerdere besprekingen op SCL-niveau is duidelijk geworden dat de toolbox met crisismaatregelen, zowel binnen als buiten het GLB, moet worden geëvalueerd en waar nodig moet worden aangepast om toekomstige uitdagingen het hoofd te bieden.

In december 2023 heeft de Europese Commissie een verslag gepubliceerd over de werkzaamheden van de deskundigengroep inzake het Europees mechanisme voor paraatheid en respons bij voedselzekerheids crises (EFSCM). In dat verslag wordt, in het licht van de huidige geopolitieke situatie en de gevolgen daarvan voor de handelsstromen en de prijsvolatiliteit, benadrukt hoe belangrijk het is dat de voedselzekerheid te allen tijde wordt gewaarborgd door middel van een reeks goed functionerende noodinstrumenten die garant staan voor marktstabiliteit en producentenondersteuning.

In een verslag over het veiligstellen van de voedselzekerheid en de veerkracht van de EU-landbouw op lange termijn (2022) heeft het Europees Parlement eveneens benadrukt dat de EU haar voedselzekerheid en de veerkracht van haar landbouwsector en haar gehele toeleveringsketen moet versterken door haar afhankelijkheid van invoer uit derde landen te verminderen en de aanvoer van kritieke ingevoerde producten, zoals meststoffen, diervoeders en grondstoffen, te diversifiëren (2022/2183(INI)). Een studie (van maart 2024) op verzoek van de commissie AGRI van het Europees Parlement analyseert de kwetsbaarheden in het voedselsysteem van de EU en beschrijft hoe de productiemiddelen veilig kunnen worden gesteld en de EU minder afhankelijk kan worden gemaakt van buitenlandse leveranciers. De studie bevat aanbevelingen voor passende maatregelen om het voedselsysteem van de EU beter bestand te maken tegen verstoringen van de handelsstromen en tegen prijsstijgingen van ingevoerde productiemiddelen.

In maart 2024 heeft het Europees Milieuagentschap de Europese klimaatrisicobeoordeling (EUCRA) gepubliceerd. Het EUCRA-verslag bouwt voort op en vormt een aanvulling op de bestaande kennisbasis over klimaat effecten en -risico's in Europa. Het noemt landbouw als een van de beleidsterreinen die rechtstreeks worden beïnvloed door de risico's van klimaatverandering. Ook wordt ingegaan op de factoren die van invloed kunnen zijn op de voedselproductie, de voedselvoorzieningsketen, de voedselconsumptie, de marktrespons en de veiligheid, zoals extreme weersomstandigheden (hittestress, droogte, overmatige neerslag, overstromingen en erosie). In het verslag worden bijvoorbeeld de risico's geanalyseerd die op korte, middellange en lange termijn van invloed kunnen zijn op de voedselproductie, de voedselsystemen en de voedselzekerheid in de EU. In het verslag worden enkele voorlopige mogelijkheden en oplossingen voorgesteld en wordt onder meer verwezen naar het flexibiliteitsmechanisme van het GLB voor crisissituaties. De Europese Commissie heeft op het EUCRA-verslag gereageerd met haar mededeling "Klimaatrisico's beheren — De bevolking en de welvaart beschermen" (doc. 7732/24).

Nog in maart 2024 heeft de Europese Raad in zijn conclusies (doc. EUCO 7/24) opgeroepen tot een versterkte paraatheid en crisisrespons op EU-niveau middels een alle risico's omvattende aanpak waarbij de hele samenleving wordt betrokken, en tot een paraatheidsstrategie van de Unie.

Er is duidelijk behoefte aan een proactieve en gestructureerde aanpak van toekomstige crises. Doel van deze bespreking is de strategische respons van de EU op landbouwcrises verder te verfijnen en te versterken, zowel wat betreft crisisparaatheid als crisisbeheersing, om risicobestendigheid op te bouwen en landbouwers en landbouwmarkten op korte en lange termijn stabiliteit te bieden.

In het licht van het bovenstaande verzoekt het voorzitterschap de delegaties om tijdens de gedachtewisseling in de Raad Landbouw en Visserij op 27 mei 2024 de volgende vragen te beantwoorden:

- Welke wijzigingen in het huidige kader voor crisisbeheersing zijn volgens u nodig om toekomstige verzekerbare en catastrofale risico's beter aan te pakken?
- Hoe kunnen landbouwers beter worden ondersteund bij hun transitie naar veerkrachtige landbouwpraktijken teneinde extreme klimaatgerelateerde risico's te voorkomen?